

Félelem a fehér férfitől

Egy világotazó élményei

A sokk egy bangladesi faluban ért. Emberek csoportjával beszélgettem, amikor egy fiatal fiú megkérdezte tőlem: „Miért isszák magukat eszméletlenre a német fiatalok?” Honnan tudja ezt, kérdeztem. „Épp most láttam a TV-ben.”

Ekkor újra tudatosult bennem a különbség a valóság és ama kép között, amely a déli emberekben él rólunk, északiakról. És azért van ilyen képük, mert ilyet közvetítenek számukra. Végül is a médiumok globálisak, az internet és a magán televíziók főleg.

Az emberek kérdéseiről föl lehet ismerni, milyen üzenetek jutnak el hozzájuk az itteni életről. „Miért lövi le egy diák a diáktársait és a tanárait?”, kérdezi egyikük. S a vita tárgya nagyon hamar a pornó és a prostitúció, mintha az egész Nyugat egyetlen bordélyház lenne. Ellenvetéseim, hogy ezek csak a valóság kis szeletei, fejrázást váltanak ki. A TV-ben látott képek rögzültek.

De ezt a fejrázást és is ismerem. Nálam mindig akkor következik be, amikor déli útjaimról ismét visszatérek Németországba. Ha a „harmadik világra” terelődik a szó, akkor az olyan fogalmak válnak uralkodóvá, mint a szegénység, betegség, áradások, aszály vagy katasztrófa. Az, hogy sok déli ember, bár szegényebb, mint a legtöbb északi, olyan hétköznapi életet él, amely gyakran nem különbözik különösebben a miénktől, figyelmen kívül marad. Mi itt alig tudunk meg valamit arról, milyen csodálatos muzsika, milyen nagy írók léteznek másutt. Ismételten felboszszant, hogy Délen sok diák többet tud Heinrich Böllről vagy Goethéről, mint mi az ún. harmadik világ íróiról.

És számos kérdés, amelyet Délen meg kell hallanom, rettenetesen kínos számomra. „Olyan nagy éhínség van nálatok, hogy ilyen sok szóját kell vásárolnotok tőlünk? Nincs elég ennivalótok?”, kérdezik tőlem kisparasztok egy brazil szójaföldön. Mielőtt egyáltalán gondolkodhatnék valami válaszon, a farm egyik munkása folytatja: „Ezek egyáltalán nem is esznek szóját; ezek az állataikkal etetik meg.”

Egészen másfajta kérdések foglalkoztatják azokat a színes ruhákba öltözött nőket, akik egy Maputótól,

Mozambik fővárosától nem messze fekvő faluban vesznek körül: „Miért járnak nálatok a nők szinte semmi-ben?”, kérdezi az egyik. „Miért szaladgálnak félmeztelenül? Úgy, ahogy nálunk volt régen, nagyon régen.” Nem érti. „Megtanultam”, folytatja, „hogy nálunk a misszionáriusok gondoskodtak arról, hogy ne szaladgáljunk meztelenül, hanem fedjük be meztelenségünket. És most azt látjuk a misszionáriusok országaiból érkező képeken, hogy a nők félmeztelenül futkosnak.”

„Igaz, hogy ti Európában marhahúst esztek? Tényleg igaz ez?”, kérdezi egy fiú Katmanduban, Nepál fővárosában, ahol egy gyerekkönyvhöz gyűjtök anyagot. Egészen magán kívül van, mert számára a tehének szentek, és ezért egyszerűen elképzelhetetlen számára, hogy meg lehessen enni őket. Apja bekapcsolódik a beszélgetésbe, és azt mondja: „Igen, és láttam az interneten, hogy ti annyi húst esztek, hogy egyenesen betegek lesztek tőle. Miért csináljátok ezt?”

Dél vidéki régióiban különösen érzékenyen reagálnak sokan, ha az ember és a természet fennmaradásáról van szó. „Hogyan érték el, hogy annyira megfertőzték a tengereket, hogy a halak szenvednek tőle? Hogy csináltátok, hogy pestisessé tettétek az egész földgolyót?” Az amazóniai kaucsukgyűjtők nem értik, miért akarunk dollármilliárdokat kiadni a természet megóvása érdekében. „Hiszen a környezet védelme semmibe sem kerül! Egyszerűen csak hagyjuk abba a tönkretételét”, mondja egyikük. „Elvesztettétek a kapcsolatot a természettel. Nem tudjátok már, hogyan működik együtt minden, ami létezik. Itt, az Amazonas mentén minden növénynek, minden apró állatnak megvan a szerepe.” Minden összefügg mindennel, mondják, és nem szabad felborítanunk az egyensúlyt. „Ti a természetvédelmi rezervátumok mellett vagytok. Az ég szerelmére! Meg kell védenünk a természetet az embertől? Milyen szomorú!”

A bangladesi rizstermesztők nem értik a fogyasztásunkat. „Mindig többet, mindig többet. Annyi terméket látunk az interneten, amire pedig sen-

kinek sincs szüksége.” Aztán a szeméthegek: „Ha már nem tudjátok, hová tegyétek a hulladékot, akkor idehózzátok, különösen a mérgezőket.” A világ déli részének elitjei aztán tudathasadásos módon még pénzt zsebelnek be Észak szemetéért – de az ottani emberek erről nem szereznek tudomást.

Pekingben átélem, hogy a *Goethe Intézetben* egy szeminárium résztvevői a német nyelv gyakorlásaként hogyan beszélnek meg a tudás és a bölcsesség közti különbséget. Az egyik női hallgató így foglalja össze: „Még sosem létezett ekkora tudás a globális összefüggésekről, a környezetszennyezésről és az éghajlat felmelegedéséről, de még sosem létezett oly csekély bölcsesség, hogy ezt a tudást tettekre váltsák.”

Távol-keleti fiatalok e bölcs szavai mélyen megérintettek, annál is inkább, mivel a mi nyelvünket tanulják, hogy beszélni tudjanak velünk. Természetesen Délen is sok minden van, amit nem értek, és számos dolog, amit sosem fogok megérteni. A korrupció, a kizsákmányolás és a pusztítás nem áll meg egyetlen régió határainál sem.

Egyet azonban megtanultam déli útjaimon: A nyugati ipari országok képviselői évtizedek óta a saját életstílusukat, a saját gazdálkodási módjukat, a saját politikai szabadságukat kínálják modellként a Délnek. Ezért nem szabad csodálkoznunk, ha az ún. harmadik világ ezekhez az eszményekhez mér minket. Ha aztán túlságosan nagy az aránytalanság vágy és valóság között, akkor a megválaszolatlan kérdésekből igen hamar „a Nyugat iránti gyűlölet” alakul ki, ahogyan az ENSZ egykori élelmezési megbízottja, *Jean Ziegler* írja le könyvében*.

Siegfried Pater

Forrás: Publik-Forum, 2011/4

* *Der Hass auf den Westen. Wie sich die armen Völker gegen den wirtschaftlichen Weltkrieg wehren [A Nyugat iránti gyűlölet. Hogyan védekeznek a szegény népek a gazdasági világháború ellen], München 2009. – Jean Zieglerrel készült interjú közöltünk lapunk 2010. augusztusi számában (16. o.).*